

FOKUS

FORUM FOR KVINNER OG
UTVIKLINGSSPØRSMÅL

MAKT RETTIGHETER RESSURSER

Strategi for FOKUS 2022-2026

Innhold

Innledning	4
Visjon	5
Formål	5
Overordnet mål for strategiperioden	5
Målgruppe	5
Rettigheter og rammeverk	6
Situasjonsanalyse	6
Hvordan oppnå varige endringer?	8
Tematiske prioriteringer	9
Kvinner og jenters rett til liv uten vold	10
Kvinner og jenters rett til å bestemme over egen kropp	11
Kvinner og jenters økonomiske rettigheter og deltakelse	12
Kvinner og jenters rettigheter knyttet til konflikt og kriser	13
FOKUS som en faglig sterk og bærekraftig organisasjon	14
FOKUS som medlemsorganisasjon	15
FOKUS' økonomi	15
FOKUS som faglig aktør	16
Fakta	17

Innledning

FOKUS er en paraplyorganisasjon med 48 medlemsorganisasjoner per 1.11. 2021. FOKUS bygger på lange tradisjoner med nord-sør samarbeid for kvinners sosiale, økonomiske og politiske utvikling, og hadde 25-års jubileum i 2020.

FOKUS arbeider for å styrke kvinners makt, rettigheter og tilgang på ressurser, øke medlemsorganisasjonenes internasjonale engasjement og fremme kvinners og jenters menneskerettigheter og samfunnsdeltakelse i norsk utviklingspolitikk.

FOKUS er den eneste organisasjonen i Norge som utelukkende arbeider internasjonalt for kvinners rettigheter og likestilling i samarbeid med kvinneorganisasjoner. Gjennom gjensidig læring mellom og på tvers av partnerorganisasjoner ønsker FOKUS å bidra til en sterkere og mer effektiv bevegelse for kvinners rettigheter og likestilling, og skal jobbe for mangfoldet av kvinner og jenter (interseksjonelt- hvordan sosiale faktorer som klasse, kjønn, rase, etnisitet, seksuell orientering og funksjonsevne virker sammen og skaper forskjellige former for sosial ulikhet, sårbarhet og diskriminering).

Det trengs i en situasjon der grunnleggende rettigheter for kvinner, spesielt seksuelle og reproduktive rettigheter og handlingsrommet for siviltt samfunn, er under press.

FOKUS vil i strategiperioden arbeide for:

- Å redusere omfanget av vold mot kvinner og jenter.
- Å styrke kvinners og jenters helhetlige seksuelle og reproduktive helse og rettigheter.
- Å beskytte kvinners økonomiske rettigheter og deltakelse i lowverk, arbeidsliv og i næringsetableringer.
- Å sikre at kvinners rettigheter ivaretas i alle faser av kriser og konflikter.
- Å øke oppmerksomhet og satsning på, samt styrke inkludering av kjønnsperspektiv i arbeidet med bekjempelse av klimaendringer. Det integreres i alt relevant arbeid FOKUS jobber med.
- Å styrke FOKUS som faglig sterk og bærekraftig organisasjon.

Målene skal nås gjennom en kombinasjon av utviklingssamarbeid og kunnskapsbasert pådriver- og kommunikasjonsarbeid, i samarbeid og allianser med andre.

Strategien vedtas av representantskapet og forvaltes av styret og sekretariatet.

Visjon

FOKUS' visjon er et samfunn basert på likestilling og likeverd, der kvinners menneskerettigheter respekteres og beskyttes, og alle kan delta på lik linje uavhengig av kjønn.

Formål

FOKUS skal være et medlemsbasert kompetanse- og ressurscenter. Gjennom pådriverarbeid og utviklingssamarbeid skal organisasjonen styrke det internasjonale engasjementet og innsatsen for kvinners menneskerettigheter og samfunnsdeltakelse.

Overordnet mål for strategiperioden

FOKUS overordnede mål er at kvinners makt, rettigheter og tilgang på ressurser er styrket.

Målgruppe

Hovedmålgruppen er kvinner og jenter som ikke får realisert sine rettigheter og muligheter på grunn av diskriminering, undertrykking og fattigdom. Faktorer som blant annet etnisitet, urfolkstilhørighet, funksjonsnedsettelse, alder, sivil status, seksuell orientering og kjønnsidentitet kan forsterke diskriminering og marginalisering og krever spesiell oppmerksomhet.

Rettigheter og rammeverk

FOKUS har en rettighetsbasert tilnærming. Det betyr at kjønnsdiskriminering, fattigdom og marginalisering forstås som menneskerettighetsbrudd.

Det viktigste menneskerettighetsdokumentet for FOKUS' strategi er FNs kvinnekonvensjon (CEDAW). Alle medlemslandene som har ratifisert konvensjonen har forpliktet seg til å beskytte kvinner mot diskriminering, og sikre sivile, sosiale, økonomiske og politiske rettigheter. Videre er Handlingsplanen fra FNs kvinnekonferanse i Beijing (1995), handlingsprogrammet fra FNs befolkningskonferanse i Kairo (1994), FNs sikkerhetsråds resolusjoner om kvinner, fred og sikkerhet sentrale rammeverk, samt FNs Bærekraftsmål. Istanbulkonvensjonen og andre regionale normative rammeverk er også viktig i forankring av arbeid og samarbeid i ulike deler av verden.

I 2015 vedtok verdens ledere 17 mål for en bærekraftig utvikling innen 2030. FNs Bærekraftsmål har likestilling som et eget mål, samtidig som at det er en nødvendig forutsetning for å nå øvrige mål. Alt FOKUS' arbeid i strategiperioden skal bygge opp under og rette seg inn mot bærekraftsmålene. Bærekraftsmål 5 (SDG 5), «oppnå likestilling og styrke jenters og kvinners stilling» vil være det overordnede målet på samfunnsnivå for FOKUS' program- og pådriverarbeid i strategiperioden, men FOKUS bidrar også sterkt til oppnåelse av en rekke av de andre bærekraftsmålene.

Situasjonsanalyse

Situasjonen for kvinner og jenter har i en årrekke vært preget av en rekke fremskritt, men også stagnasjon eller regresjon som går for sakte. Likestilling og jenters og kvinners muligheter til å leve likeverdige og fullverdige liv begrenses eller hindres i altfor stor grad fremdeles av kjønnsdiskriminerende maktstrukturer og sosiale, kulturelle og religiøse normer. En rekke land forsøker å begrense bruken av vedtatte menneskerettigheter i egne land. Dette skjer med henvisning til eget lands suverenitet og religiøs tradisjon, uten hensyn til at menneskerettighetene er globale og universelle, og ikke kan være i konflikt med annen lovgivning slik at menneskerettighetene brytes. I løpet av de siste årene har vi sett urovekkende tilbakeslag, samt fremvekst av ulike bevegelser som eksempelvis neo-liberalisme og en anti-gender bevegelse. Dette rammer kvinner og jenter, og rettes i tillegg ofte spesielt mot lhbt-personer (lesbiske, homofile, bifile og transpersoner).

Det har vært fremgang på viktige områder som tilgang til utdanning og mødrehelse, men fremgangen er ujevnt fordelt både mellom og innad i land. Dessverre ser man at fremskritt raskt kan gå i revers. Under covid-19-pandemien kom utfordringer med mangel på tilgang til svangerskapsomsorg og kvalifisert fødselshjelp, og dermed økt dødelighet.

Kvinnens rettigheter har i tillegg sett store utfordringer på andre områder i løpet av den globale pandemien verden har levd i og med siden begynnelsen av 2020. Konsekvensene av nedstenging kan ha ringvirkninger vi ikke vil se tydelig før tilgang til vaksiner når flere deler av verden.

Kvinner og jenters seksuelle og reproduktive helse og rettigheter har over lengre tid vært under særlig press. Forsøk på ytterligere innstramninger på lovgivning i et økende antall land og kutt i midler til prevensjon og aborttilgang gjør at kvinners og jenters rett til å bestemme over egen kropp i økende grad blir et klasse- og fattigdomsspørsmål. Selv om Global Gag Rule er reversert har konsekvensene av kutt i finansiering hatt store konsekvenser for ulike organisasjoner som jobber med seksuell og reproduktiv helse og rettigheter, og har rammet minst 26 millioner kvinner og jenter globalt, gjennom manglende tilgang til prevensjon og tjenester.

Kjønnsdiskriminering og kvinneundertrykkende praksiser eksisterer i beste velgående, og høyre-populistiske bevegelser og konservative regimer promoterer tradisjonelle kjønnsroller og underminerer kvinners rettigheter og likestilling. Samtidig krymper handlingsrommet for sivilsamfunnsorganisasjoner, og kvinneorganisasjoner som i utgangspunktet hadde lite blir ytterligere svekket. Det er urovekkende at en såkalt mainstreaming av diskriminering og likestilling usynliggjør diskriminering av kvinner og jenter og fører til en kjønnsblindhet som svekker arbeidet. Mainstreaming innebærer at hensynet til likestilling skal integreres i all politikutvikling på alle områder, i alle ledd. Det har altfor ofte ført til at når likestilling blir alles jobb, blir det ingens ansvar.

Pandemien har vist en dramatisk økning i vold mot kvinner og jenter, særlig vold i nære relasjoner. Det utgjør en skyggepandemi som politikere verden over ikke har prioritert nok ressurser for å bekjempe. Prostitusjon og menneskehandel har økt, og har fått større rom til å foregå uten inngripelse eller beskyttelse for de som utsettes for overgrep. Internett og sosiale medier har vokst frem som nye digitale arenaer for hets, utnyttelse og overgrep, som i stor grad rammer unge jenter og kvinner. Frem mot 2030 og oppfyllelse av FNs Bærekraftsmål vil dette være en av de store utfordringene som krever aktiv handling fremfor flere handlingsplaner.

Pandemien har ført til en sterk økning i bruk av digitale plattformer og digital deltakelse. Samtidig viser data at kvinner og jenter har mindre tilgang til nett og mobil enn menn og gutter. Det får særlig utslag i land i konflikt eller post-konflikt. Begrensning i tilgang til digitale flater får konsekvenser for informasjonstilgang, økonomisk deltakelse og arbeidslivsmuligheter.

Frihet og deltakelse ses gjennomgående som viktig for helheten av FOKUS' prioriterte områder i strategien.

Kvinner økonomiske deltakelse og rettigheter er en nøkkel til mye annen bærekraftig utvikling. Kvinner har i altfor stor grad arbeid knyttet til uformell sektor, med manglende sikkerhetsnett og formelle rettigheter. De utfører ubetalt omsorgsarbeid som gjør mulighet til deltakelse i det formelle arbeidslivet utfordrende eller ikke mulig.

Klimaendring og klimatilpasning er i altfor stor grad kjønnsblind, selv om tilgjengelig datamateriale viser at effektene på ingen måter er kjønnsnøytrale. Det får blant annet konsekvenser for kvinner som jobber i jordbruk, og der hvor naturkatastrofer skjer og kvinner og jenter rammes i høyere grad enn menn.

Hvordan oppnå varige endringer?

Kjønnsdiskriminering legitimerer privilegier og skjevfordeling av makt, og bunner i sosiale og kulturelle normer og tradisjoner som må utfordres. FOKUS sin overordnede endringsteori er basert på en menneskerettighetsbasert tilnærming til utvikling. Målet for alt arbeid er å realisere én eller flere menneskerettigheter. Sentralt i denne tilnærmingen ligger på den ene siden å styrke myndighetenes kapasitet til å ivareta kvinners og jenters rettigheter og på den andre siden å styrke kvinners og jenters kunnskap om sine rettigheter, samt kapasiteten til å kreve dem gjennomført. Kvinner og jenter er dermed de viktigste endringsaktørene i arbeidet med å styrke sine rettigheter og posisjoner i samfunnet. En menneskerettighetsbasert tilnærming til utvikling innebærer også en prioritering av marginaliserte grupper i tråd med det bærende prinsippet i bærekraftsmålene om at ingen skal utelates. Ved å koble utviklingssamarbeid i form av programmer med kommunikasjons- og pådriverarbeid legger FOKUS til rette for realisering av kvinners rettigheter i praksis og endringer som skapes nedenfra.

Tilgang til læring, kunnskap og informasjon er helt avgjørende for at kvinner skal kunne delta mer aktivt, og for å kunne skape varige endringer. Kvinneorganisasjoner spiller en helt sentral rolle i kvinners bevisstgjøring og tilgang på kunnskap. Organisering av kvinners interesser og styrking av kvinners organisasjoner legger grunnlaget for mobilisering og pådriverarbeid lokalt, nasjonalt og internasjonalt. FOKUS har en helhetlig tilnærming til endring, og søker å styrke kvinners tilgang til rettigheter, ressurser og makt på flere nivåer og langs flere akser: Enkeltpersoner, lokalsamfunn, sivilsamfunnsorganisasjoner, næringsliv, lokale og nasjonale myndigheter og internasjonale organisasjoner og institusjoner.

Konkrete tiltak for å bedre kvinners situasjon kan danne et bedre grunnlag for organisering og mobilisering, og fjerne hindringer for kvinners reelle deltakelse i politikk og samfunnsliv. Tiltak for å redusere vold mot kvinner og jenter eller gi mer trygghet og støtte til voldsutsatte kvinner, er ofte avgjørende for at kvinner skal delta mer aktivt i samfunnet. Tiltak som styrker kvinners og jenters mulighet til å bestemme over egen kropp og reproduksjon bidrar til å bygge ned hindre for kvinners deltakelse i både arbeidsliv og politikk. Aktiviteter som styrker kvinners muligheter til å skaffe seg egne inntekter, jobb på arbeidsplasser som ivaretar deres rettigheter på lik måte som menns, og aktiviteter som styrker deres rettigheter til kapital, arv og eiendom bidrar til å øke kvinners økonomiske selvstendighet. Tiltak knyttet til klimaendring og klimatilpasning integrert i annet arbeid er nødvendig i helhetlig utviklingsarbeid. Tiltak som tar hensyn til kvinners og jenters spesielle behov under krig, konflikt og naturkatastrofer vil legge til rette for en mer aktiv deltakelse av kvinner i gjenoppbygging og samfunnsutvikling. Det gjelder også perspektiv knyttet til flukt og tvungen migrasjon, og kvinner og jenter som er spesielt utsatte på mange ulike måter i denne type situasjoner.

Varige endringer avhenger av gode rammeverk og lover. Ved å dokumentere og systematisere egne erfaringer og løsninger får kvinner og kvinneorganisasjonene økt tyngde og legitimitet i det politiske påvirkningsarbeidet.

For å kunne oppnå likestilling og styrke jenters og kvinners stilling (SDG 5), som er det overordnede målet på samfunnsnivå, er det avgjørende for FOKUS å samarbeide med et bredt spekter av aktører på alle nivå. Ingen organisasjon kan oppnå likestilling alene. I tillegg kreves en lang rekke holistiske tiltak innenfor alle relevante fagområder. FOKUS vil i strategiperioden prioritere å arbeide innenfor fire brede tematiske områder som er helt avgjørende for å kunne oppnå likestilling mellom kvinner og menn, jenter og gutter.

Tematiske prioriteringer

Deltakelse er både et selvstendig mål og en forutsetning for å realisere kvinner og jenters menneskerettigheter. Organisering og mobilisering av kvinner og jenters interesser er et nødvendig utgangspunkt for å nå målene på prioriterte områder i strategiperioden. FOKUS vil aktivt delta i arbeid for å legge til rette for større deltakelse av kvinner og jenter i alt deres mangfold, på alle nivåer i samfunnslivet, beskytte kvinnelige menneskerettighetsforkjempere, samt andre som løper en risiko for å fremme kvinner og jenters menneskerettigheter og deltakelse.

I strategien inkluderes også arbeid rettet mot jenter. Jenter og kvinner utsettes for vold gjennom hele livsløpet og jenter under 18 år er ekstra sårbare for visse typer vold og overgrep, herunder seksuell vold, seksuell utnyttelse, menneskehandel og skadelige skikker som barneekteskap og kjønnslemlestelse. Videre er det særlig vanskelig for jenter under 18 år å få ivarett sin seksuelle og reproduktive helse og rettigheter (SRHR) i mange land, herunder tilgang til informasjon, faktiske produkter og tjenester knyttet til blant annet prevensjon og abort. Med dette som bakteppe mener FOKUS at det er viktig å inkludere jenteperspektivet i arbeidet med å bekjempe vold og fremme SRHR, og lovgivning, rammeverk og innsats må tydelig inkludere jenter. Jenter diskrimineres i lovverk og praksis knyttet til økonomiske rettigheter og trenger synlighet og inkludering i arbeidet for fred og sikkerhet. Arbeid knyttet til klimaendringer som skal gå på tvers av de tematiske prioriteringene har konsekvenser både for kvinner og jenter.

De nordiske land har egne erfaringer og forskningsbaserte resultater å vise til i arbeidet med global likestilling. Som norsk organisasjon har FOKUS særlige forutsetninger for å påvirke norsk utviklings- og utenrikspolitikk. Den norske regjeringens handlingsplan for likestilling og kvinners rettigheter i utenriks- og utviklingspolitikken skal revideres i 2022. En ny plan må fremover fungere som et faktisk verktøy med klare økonomiske rammer og prioriteringer for å sette kvinners og jenters menneskerettigheter og deltakelse høyere på den utenrikspolitiske og utvikningspolitiske agendaen.

FOKUS prioriterer følgende tematiske områder for sin virksomhet i perioden 2022-2026:

- Vold mot kvinner og jenter.
- Kvinners og jenters seksuelle og reproduktive helse og rettigheter.
- Kvinners og jenters økonomiske rettigheter og deltakelse.
- Kvinners og jenters rettigheter knyttet til konflikt og kriser.
- Kjønnsmessige konsekvenser av klimaendringer integreres gjennomgående der dette er relevant.

Kvinnens og jenters rett til liv uten vold

Mål for strategiperioden: Reduksjon i omfanget av vold mot kvinner og jenter.

Vold mot kvinner og jenter er et strukturelt problem som hindrer likestilling og demokrati. Den kan være av fysisk, psykisk, økonomisk og/eller av seksuell karakter, og kan forankres i tradisjon, kultur, religion, være strategisk i konfliktsituasjoner, eller være del av kriminelle nettverks praksis. FOKUS' hovedarbeidsområder er knyttet til ulike uttrykk for vold mot kvinner og jenter som vold i nære relasjoner, seksuell trakassering, kjønnslemlestelse, prostitusjon, menneskehandel, tvangsarbeid og seksualisert vold i konflikt.

FOKUS vil mobilisere og arbeide for:

- Økt kunnskap om vold mot kvinner og jenter og dens konsekvenser.
- Å endre kjønnsdiskriminerende sosiale normer som fører til aksept for vold i samfunnet og hindrer likestilling.
- Digital vold som en økende utfordring inkluderes og integreres i arbeidet.
- Vedtak og håndhevelse av lover som sikrer kvinner og jenter rett til et liv uten vold og kriminaliserer voldsutøvelse.
- Støttetiltak for kvinner og jenter som er utsatt for vold.
- Implementering av konvensjoner, nasjonalt og internasjonalt lowerk og annet rammeverk som eksisterer for å bekjempe ulike former for vold og trakassering.
- Økt kunnskap om klimaendringer og økning i kjønnsbasert vold, og økt innsats for å bekjempe denne.

FOKUS vil nå målene gjennom:

- Partnersamarbeid for å styrke hjelpetilbudet til voldsutsatte kvinner og jenter og mobilisere lokalsamfunn mot kjønnsbasert vold.
- Kommunikasjons- og pådriverarbeid for å spre informasjon om og øke den politiske støtten til kvinnens og jenters rett til liv uten vold.
- Alliansebygging for å mobilisere mot kjønnsbasert vold.
- Partnersamarbeid og alliansebygging knyttet til kjønnsbasert vold knyttet til klimaendringseksekvenser.

Kvinner og jenters rett til å bestemme over egen kropp

Mål for strategiperioden: Kvinner og jenters helhetlige seksuelle og reproduktive helse og rettigheter (SRHR) er styrket.

Mangel på informasjon og kunnskapsbasert seksualitetsundervisning har store konsekvenser for jenter og kvinner verden over. Dårlig tilgang på prevensjon, helsetjenester og trygge og lovlige aborter, øker risikoen for seksuelt overførbare sykdommer, uønskede graviditeter og farlige svangerskapsavbrudd. Kostnad på legemidler og prevensjon bidrar også til at tilgang for ofte knyttes til og blir et fattigdoms- og klassespørsmål.

FOKUS vil mobilisere og arbeide for:

- Tilgang til prevensjon, og lovlige og trygge aborter.
- Avkriminalisering av abort.
- At Norge aktivt fremmer og støtter kvinners og jenters seksuelle og reproduktive helse og rettigheter i utviklingspolitikken.
- At seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk ikke skal være grunnlag for diskriminering.
- At kvinner kan gå gjennom svangerskap og fødsel uten unødig risiko.
- Lover som sikrer kvinnen rett til å bestemme når og om hun selv skal ha barn.
- Trygge svangerskapsrelaterte helsetjenester.
- Kunnskapsbasert seksualitetsundervisning for alle.
- Økning av kunnskap om konsekvenser av klimaendringer knyttet til seksuell og reproduktiv helse og rettigheter.

FOKUS vil nå målene gjennom:

- Partnersamarbeid for å øke kvinners og jenters tilgang til seksuell og reproduktiv helse og rettigheter.
- Kommunikasjons- og pådriverarbeid for å spre informasjon om og øke den politiske støtten til kvinners og jenters seksuelle og reproduktive helse og rettigheter.
- Alliansebygging for å mobilisere for kvinners og jenters seksuelle og reproduktive helse og rettigheter.
- Inkludering av klimaperspektiv i FOKUS arbeid, der dette er relevant.

Kvinner og jenters økonomiske rettigheter og deltakelse

Mål for strategiperioden: Flere kvinner og jenter har fått oppfylt sine økonomiske rettigheter og deltar i økonomi, samfunn og arbeidsliv.

Kvinner er overrepresentert blant de fattigste i verden, i de mest usikre og lavtlønte jobbene og har svakere tilgang til landressurser, eiendom og finansielle ressurser enn menn. Kvinner er ofte underrepresentert eller fraværende på ledernivå og i strategiske beslutningsfora. Lik rett til utdanning, arv, eiendom og finansielle tjenester er nødvendig, men ikke tilstrekkelig for å endre de økonomiske maktforholdene mellom kjønnene. Kvinners lønn, arbeidsvilkår og rett til uavhengig organisering er like viktig. Næringsutvikling og investeringer i nye markeder utgjør en større del av norsk og internasjonal utviklingspolitikk enn før, og vi ser at kvinner og menn påvirkes ulikt. Denne type investeringer og satsning representerer muligheter for arbeid og økonomisk utvikling, men også risiko for mennesker og miljø. FOKUS vil bidra til økt bevissthet om hvordan risiko kvinner utsettes for kan identifiseres og håndteres av næringsliv og myndigheter.

Klimaendringer og klimatilpasning har klare kjønnskonsekvenser og påvirker kvinner og jenters muligheter til informasjon, tilgang til ressurser, samt har store konsekvenser når klimarelaterte katastrofer kommer.

FOKUS vil mobilisere og arbeide for:

- Like rettigheter til finanstjenester, arv og eiendom for kvinner og menn.
- Anstendige arbeidsvilkår og levelønn for kvinner.
- Kvinners rett og mulighet til fagorganisering.
- At kvinners rettigheter og likestilling er en sentral del av den globale norske nærings- og handelspolitikk.
- Aktiv bruk av internasjonale normative rammeverk for å beskytte kvinner og jenters menneskerettigheter overfor både næringsliv, sivil samfunn og myndigheter.
- Lovregulering av næringslivets ansvar for menneskerettigheter for kvinner og menn.
- Tydelig synliggjøring og inkludering av kjønnsperspektiv i klimatilpasningstiltak og tiltak knyttet til klimaendringer.
- Økt inkludering og tilgang på digitale verktøy og motvirkning av kvinner og jenters digitale utenforskap.

FOKUS vil nå målene gjennom:

- Partnersamarbeid for å styrke kvinners økonomiske uavhengighet.
- Kommunikasjons- og pådriverarbeid for å styrke kvinner og jenters økonomiske rettigheter.
- Alliansebygging for å oppnå bedre lovregulering av næringslivets menneskerettighetsansvar, bruk av verktøyet SheDil.
- Utvikle samarbeid med ulike aktører rundt bruk av det nettbaserte verktøyet SheDil.
- Bygge digital kompetanse som del av arbeidet for å styrke kvinners økonomiske rettigheter og deltakelse.
- Synliggjøring og tydeliggjøring av kjønnsperspektiv og konsekvenser knyttet til klimaendring og klimatilpasning.

Kvinner og jenters rettigheter knyttet til konflikt og kriser

Mål for strategiperioden: Kvinner og jenters deltakelse og lederskap i freds- og forsoningsarbeid er styrket, kvinner deltar mer i forebygging og respons på kriser og konflikter og kvinner og jenters rettigheter ivaretas i krise og konflikt.

Kvinner og menn rammes ulikt av konflikt og kriser. Kvinner rammes i større grad enn menn som omsorgsyttere for barn, eldre og syke, og som matprodusenter og forvaltere av naturressurser. Vold og annen diskriminering mot kvinner og jenter øker og forsterkes i konflikt og fluktsituasjoner.

Overgangen etter konflikt er kritisk for å skape varig og rettferdig fred. Urett begått mot kvinner og jenter skal omfattes, enten det gjelder kjønnsbasert vold og overgrep eller brudd på økonomiske rettigheter som retten til bolig, land og eiendom.

Forebygging av konflikter og kriser og deres konsekvenser kan redusere menneskelig lidelse og ødeleggelse. Utarming av naturen øker risiko for naturkatastrofer og framtidig konflikt om ressurser. I mange samfunn er det kvinnene som er de viktigste matprodusentene og forvalterne av skog. Kvinners erfaringsbaserte kunnskaper må inkluderes i forebyggingsarbeidet på alle nivåer, fra internasjonale klimaforhandlinger til lokale klimatilpasningsplaner.

FOKUS vil arbeide for at:

- Kvinner og jenter inkluderes og kvinners og jenters rettigheter og behov ivaretas i alle faser av konflikt og kriser (forebygging, respons og gjenoppbygging)
- Kjønnsbasert vold og seksuelle overgrep i konflikt og kriser, samt i situasjoner knyttet til flukt og migrasjon, rapporteres og rettsforfølges
- Kvinners og jenters seksuelle og reproduktive helse og rettigheter ivaretas i alle faser av konflikt og kriser, inkludert i flukt og tvunget migrasjonssituasjoner
- Kvinners tilgang til og rett til land og naturressurser anerkjennes i gjenoppbyggings og forsoningsfasen etter konflikt og krise
- Kvinner og jenter involveres aktivt i fredsprosesser, fredsforhandlinger og iverksettning av fredsavtaler
- FN-resolusjonene om kvinner, fred og sikkerhet og ungdom fred og sikkerhet iverksettes og implementeres
- Nasjonale og internasjonale klimaprosesser og tiltak har et kjønnsperspektiv
- Kvinner har økt motstandsdyktighet mot konsekvenser av klimaendringer

FOKUS vil nå målene gjennom:

- Partnersamarbeid om juridisk og praktisk oppfølging av kvinner og jenter som er eller har vært utsatt for vold og overgrep i konflikter, og arbeid som sikrer kvinner og jenters deltakelse i fredsprosesser.
- Kommunikasjons- og pådriverarbeid for å sikre at kvinners menneskerettigheter beskyttes i alle faser av en krise, inkl. humanitære operasjoner, og for at norske myndigheter beholder lederskap og initiativ i arbeidet med sikkerhetsrådsresolusjonene om kvinner, fred og sikkerhet.
- Allianserbygging og deltakelse i nettverk som arbeider med oppfølging av FNs sikkerhetsresolusjoner om kvinner, fred og sikkerhet, ungdom fred og sikkerhet og kjønnsperspektivet i humanitære arbeid, samt arbeid knyttet til klimatilpasning og konsekvenser av klimaendringer.

FOKUS som en faglig sterk og bærekraftig organisasjon

Mål for strategiperioden: FOKUS er en bærekraftig medlemsorganisasjon med et sterkt engasjement blant bredden av medlemsorganisasjoner, og en robust økonomi. FOKUS er kjent som en faglig troverdig, innovativ og gjennomføringsdyktig organisasjon, og som en arbeidsplass som ivaretar ansatte og gir utviklingsmuligheter i trygge rammer

Situasjonsanalyse

FOKUS skal i 2022 søke Norad om en ny økonomisk rammeavtale, med en ramme på fem år. Knyttet til søknad om ny samarbeidsavtale med Norad ligger et krav om en egenandel på 10 prosent på alt direktedrevet programsamarbeid. Der hvor medlemsorganisasjonene har prosjekter som inngår i helhetlig programarbeid er krav til egenandel fem prosent. FOKUS, som paraplyorganisasjon for norske kvinneorganisasjoner og grupper, representerer et stort mangfold, med svært variabel kompetanse og kapasitet til å ha egne utviklingsprosjekter som del av en rammeavtale med Norad. Krav til forvaltning og økonomistyring har blitt omfattende og profesjonalisert, og krever stor faglig kompetanse og kapasitet. Det fordrer diskusjon med medlemsorganisasjoner om hva prosjektarbeid skal inneholde og grad av forvaltning som skal ligge hos organisasjonene selv, samt prinsipielle diskusjoner med Norad og politisk ledelse om hvordan paraplyorganisasjoners programvirksomhet faktisk skal defineres og utføres. Krevende egenandels- og kompetansekrav til medlemsorganisasjoner som vil ha egne prosjekter, gjør også at få ser muligheten til å ha egne prosjekt.

Det er et klart ønske fra norske myndigheter om å ha en sterk utviklingsprofil knyttet til kvinner og likestilling, samtidig som vilkårene knyttet til egenandel gjør det svært krevende for en paraplyorganisasjon som FOKUS å ha samarbeid med partnere i de landene vi har program.

Dette må også ses i en global kontekst, hvor kvinneorganisasjoner er under press, og har svært lite midler til å drive både rettighetsarbeid og prosjekter. Kvinneorganisasjoner rammes av press fra utenforstående myndigheter, enkelte religiøse aktører, konservative holdninger og press på kvinners og jenters rettigheter.

Mangfoldet i FOKUS medlemsorganisasjoner krever at det i større grad ses på ulik tilnærming til samarbeid, faglig bistand, rolle som ressurs- og kompetansesenter. I 2021 er situasjonen den at 20 av medlemsorganisasjonene har et sekretariat, 8 medlemsorganisasjoner har én ansatt og 20 organisasjoner drives kun på frivillig basis.

FOKUS som medlemsorganisasjon

Medlemsorganisasjonene representerer faglig kompetanse, erfaringer og engasjement for FOKUS. Nye arenaer for involvering av medlemsorganisasjonene skal utvikles videre i strategiperioden for å styrke medlemmenes involvering i og eierskap til FOKUS' arbeid. Dette må gjøres bredt for å nå ut til medlemmer i hele landet.

FOKUS vil arbeide for:

- At medlemsorganisasjonene er mer aktive i beslutningsprosessene i FOKUS.
- At det gis et variert tilbud knyttet til rollen som ressurs- og kompetansesenter.
- Nye arenaer for å engasjere medlemsorganisasjonene utvikles videre.
- Koordinert og effektivt pådriverarbeid for internasjonalt kvinne- og likestillingsarbeid.

FOKUS vil nå målene gjennom:

- Å være et kompetanse- og ressurscenter for medlemsorganisasjonene på prioriterte saksfelt, bistandsforvaltning, kommunikasjon og pådriverarbeid.
- Å utvikle videre medlemsbaserte arbeidsgrupper/kompetansegruppe til å dekke de fire faglige hovedsatsingsområdene i strategien.

FOKUS' økonomi

FOKUS trenger å styrke og utvide inntektsgrunnlaget, og styrke arbeidet med samarbeid med partnere knyttet til samfinansiering av programsamarbeid og muligheter for partneres inkludering av egne midler fra andre økonomiske bidragsyttere definert som egenandel i samarbeid med FOKUS. Det må jobbes målrettet inn mot mulige bidragsyttere i tråd med egen styrevedtatt plan for inntekt og økonomisk samarbeid. 10 prosent egenandel vil fortsatt være utfordrende. Dette er viktig å sikre gjennom økonomisk samarbeid og bidrag fra flere ulike bidragsyttere, både nasjonalt og internasjonalt for å ha flere bein å stå på, og for å bli mindre sårbar for endrede politiske prioriteringer.

Samarbeidspartnere i de land FOKUS har programmer forholder seg til ulike bidragsyttere med ulike rammeverk, rapporteringsfrister og regler for styring. FOKUS vil bidra til å se på muligheter for å bidra til mulige samordninger som gjør arbeidet enklere for organisasjonene vi samarbeider med.

FOKUS vil arbeide for å:

- Videreutvikle arbeidet for å gjøre organisasjonen mindre avhengig av en inntektskilde.
- Øke de frie inntektene.
- Øke antall økonomiske bidragsyttere.

FOKUS vil nå målene gjennom:

- Å følge plan for ressursmobilisering for å bidra til økte inntekter og flere inntektskilder.
- Å styrke og beholde antall faste givere – både privatpersoner og bedrifter.
- Jobbe målrettet for å videreutvikle arbeidet med samfinansiering.

FOKUS som faglig aktør

FOKUS skal fortsatt oppfattes som den fremste pådriveren for internasjonale kvinnespørsmål i Norge. Som et kompetanse- og ressurscenter skal FOKUS ha kunnskap og kompetanse knyttet til integrering av kvinners rettigheter og likestilling i øvrig utviklingsarbeid og humanitært arbeid.

FOKUS vil arbeide for:

- Mer læring og utveksling på tvers i organisasjonen: Mellom medlemmer, mellom medlemmer og partnere og mellom partnere.
- Å være en politisk premissleverandør i internasjonale kvinnespørsmål for norske myndigheter og andre utviklingspolitiske aktører.
- Å øke forståelsen av hvordan sivilt samfunn, kvinneorganisasjoner og –nettverk og andre organisasjoner gjør en forskjell i arbeidet med å realisere kvinners menneskerettigheter.

FOKUS vil nå målene gjennom:

- Å lage nye retningslinjer for program til neste rammeavtaleperiode (fra 2023).
- Økt kunnskapsdeling og læring for sekretariat, medlemsorganisasjoner og partnere i FOKUS.
- Kontinuerlig politisk pådriverarbeid.

FARKTA

FNs kvinnekonvensjon (CEDAW), vedtatt av FNs Generalforsamling i 1979. Kvinnekonvensjonen definerer hva som anses som diskriminering av kvinner, og stiller krav til hva som må gjøres nasjonalt for å få slutt på diskriminering. Konvensjonen er ratifisert av nesten alle stater, men mange av dem har tatt forbehold mot viktige bestemmelser med henvisninger til nasjonal lovgivning eller religion.

Handlingsplanen fra FNs kvinnekonferanse i Beijing (1995).

Denne har 12 tematiske områder, som fremdeles er like aktuelle å forholde seg til. Teksten i handlingsplanen brukes som grunnlag for krav som stilles i nasjonale og internasjonale fora.

Handlingsprogrammet fra FNs befolkningskonferansen i Kairo (1994). Denne har tekst på seksuell og reprodutiv helse og rettigheter som har vært banebrytende.

FNs sikkerhetsråds resolusjoner om kvinner, fred og sikkerhet (1325, 1820, 1888, 1889, 1960, 2106, 2122 og 2242). Sikkerhetsrådsresolusjon 1325 ble vedtatt i 2000. Det var første gang FNs øverste organ for fred og sikkerhet vedtok en resolusjon som anerkjente at kvinner og menn rammes ulikt av krig og konflikt, at kvinner må beskyttes mot vold i konflikt og at kvinners deltakelse og rettigheter er avgjørende for internasjonal fred og sikkerhet. SR 1325 og de påfølgende resolusjonene stiller blant annet krav til kvinners inkludering i forebygging, i fredsprosess, beskyttelse mot seksuell vold og overgrep, stadfester at vold og overgrep mot kvinner i konflikt er krigsforbrytelse, gir rett til tilgang til rettsvesen og tjenester. Alle sikkerhetsrådsresolusjoner er bindende for FNs medlemsland.

Palermoprotokollen, 2000, FNs protokoll for å forebygge, bekjempe og straffe handel med kvinner og barn.

Art 9 Forebygging av handel med mennesker.

9.5 Motvirke etterspørselen som fremmer alle former for utnyttning av personer, særlig kvinner og barn, som igjen fører til handel med mennesker.

FNs bærekraftsmål nr. 5:

Oppnå likestilling og styrke jenters og kvinners stilling

- 5.1 Gjøre slutt på alle former for diskriminering av jenter og kvinner i hele verden.
- 5.2 Avskaffe alle former for vold mot alle jenter og kvinner, både i offentlig og privat sfære, herunder menneskehandel, seksuell og annen form for utnyttning.
- 5.3 Avskaffe all skadelig praksis, for eksempel barneekteskap, tidlige ekteskap og tvangsekteskap samt kvinnelig omskjæring.
- 5.4 Erkjenne og verdsette ubetalt omsorgs- og husholdsarbeid gjennom yting av offentlige tjenester, infrastruktur og sosialpolitikk samt fremme av delt ansvar i husholdet og familien, alt etter hva som passer i det enkelte land.
- 5.5 Sikre kvinner fullstendig og reell deltakelse og like muligheter til ledende stillinger på alle nivåer i beslutningsprosessene i det politiske, økonomiske og offentlige liv.
- 5.6 Sikre allmenn tilgang til seksuell og reprodutiv helse samt reprodutiv rettigheter, som avtalt i samsvar med handlingsprogrammet fra den internasjonale konferansen om befolkning og utvikling, handlingsplanen fra Beijing og beslutningsdokumentene fra deres respektive tilsynskonferanser.
 - 5.a Iverksette reformer for å gi kvinner lik rett til økonomiske ressurser samt tilgang til eierskap til og kontroll over jord og annen form for eiendom, finansielle tjenester, arv og naturressurser, i samsvar med nasjonal lovgivning.
 - 5.b Styrke bruken av tilpasset teknologi, særlig informasjons- og kommunikasjonsteknologi, for å styrke kvinners stilling.
 - 5.c Vedta og styrke god politikk og gjennomførbar lovgivning for å fremme likestilling og styrke jenters og kvinners stilling på alle nivåer.

FOKUS, Storgata 11, 0155 OSLO
fokus@fokusvinner.no - www.fokusvinner.no